

מפעל עולמי להצלת הדת

על ידי שנקיים ברית הערבות ומצות התוכחה בכל העולם כולו

גליון # 24

חברה מזכי הרבים העולמי לקיום היהדות

חודש אלול תשס"א

בו יבוארו עניני ברית הערבות שקיבלנו והתחייבנו במצוות ה' "בְּהָרַרְתִּי סִינִי" להיות ערב על כל איש ואיש מבני ישראל, וכל אחד ואחד נענש מכוח חיוב הערבות כמו שכתוב (ויקרא כו, לז), "וְכָשְׁלוּ אִישׁ בְּאָחִיו" וכמבואר ברש"י שם: ומדרשו "וכשלו איש באחיו" זה נכשל בעונו של זה, שכל ישראל ערביין זה לזה, (ועיין סנהדרין דף כ"ז:).

על ידי ברית הערבות ומצות התוכחה נבנה בית המקדש

שער הערבות על עניני שכר ועונש

מנהיג קהלה נענש על עוונות כל אחד מקהלתו,
והרב של העיר על כל אחד ואחד.

במדרש רבה פרשת יתרו על הפסוק "וישמע יתרו" וזה לשונו: הדא הוא דכתיב "שמעו דבר ד' בית יעקב" זה שאמר הכתוב "בני אם ערבת לרעך" אמר ר' נחמיה נאמרה על החברים כל הימים שאדם חבר לא איכפת לי בצבור ואינו נענש עליו נתמנה אדם בראש ונטל טלית לא יאמר לטובתי אני נזקק לא איכפת לי בצבור אלא כל טורח הציבור עליו אם ראה אדם מעביר בייא על חבירו או עובר עבירה ולא ממחה בידו נענש עליו ורוח הקדש צווחת בני אם ערבת לרעך אתה ערב עליו תקעת לזר כפיך, אמר לו הקדוש ברוך הוא אתה הכנסת עצמך לזירה [פני מקום שנכנסים להתאבק שם] ומי שהוא מכניס עצמו לזירה או נוצח או ניצח, עד כאן לשונו.

וכן הוא בגמרא שבועות ד"כ כל ישראל ערבים זה בזה" ונענשין על עוון חבירו הוא רק כשיש בידם למחות ולא מיחו

בשבועות (דף ל"ט ע"א) וזה לשונו: ונקה לא ינקה, כל עבירות שבתורה נפרעין ממנו, וכאן ממנו

וממשפחתו, וכל עבירות שבתורה מכל העולם לא, והכתיב "וכשלו איש באחיו" איש בעון אחיו מלמד שכל ישראל ערבים זה בזה, התם שיש בידם למחות ולא מיחו. עד כאן לשון הגמרא.

וכן פסק הרמב"ם ז"ל "וכל שאפשר בידו למחות ואינו מוחה הוא נתפס בעון אלו".

וזה לשון הרמב"ם (פרק ו' מהלכות דעות הלכה ז') "וכל שאפשר בידו למחות ואינו מוחה הוא נתפס בעון אלו, כיון שאפשר לו למחות בהם" עד כאן לשונו.

והיינו משום דכל הערבות שנתחייבו הוא לתכלית המחאה, נמצא דהיכא שאין בידו למחות לא שייך חיוב הערבות לכן אין נתפס בעון הזולת כיון שבאופן זה לא נכנס בחיוב הערבות.

אלו הם דברי האור החיים הקדוש לפרש הכתובים בפרשת נצבים על פי דברי חז"ל (בשבת נ"ד):
שהעונש על הערבות הוא לפי מדת ההשפעה במחאה.

אתם נצבים. צריך לדעת כוונת מאמר זה, עוד למה הוצרך לפרט ראשיכם וגוי' טפכם וגוי' ולא הספיק לומר בדרך כלל "כלכם".

עוד צריך לדעת טעם הברית הזו הלא בסמוך אמר אלה דברי הברית, ואם רצה לכלול גם האמור בפרשה זו בכלל הברית היה לו להקדים הדברים ויאמר על הכל אלה דברי הברית.

ונראה כי כוונת משה בברית זה הוא להכניסם בערבות זה על זה כדי שישתדל כל אחד בעד חברו לבל יעבור פי ה' ויהיו נתפסים זה בעד זה, והעד הנאמן מה שגמר אומר הנסתרות לה'

אלקינו והנגלות לנו וגוי' הרי שעל הערבות מדבר הכתוב, ואין זה הברית שאמר בסוף פרשת תבא כי אותו ברית הוא על עצמן, וזה שיתחייב כל אחד על אחיהו העברי כפי היכולת שביד כל אחד.

ומעתה באנו להבין מאמר "אתם נצבים" שהכוונה הוא על דרך אומרו (רות ב') "הנצב על הקוצרים" לשון מינוי, ואומרו כלכם פירוש כולם יש עליהם עול זה כל אחד לפי מה שהוא, על דרך

אומרם ז"ל במסכת שבת (נ"ד): כל מי שיש בידו למחות בכל העולם נתפס על כל העולם וכו' וכל מי שיש בידו למחות באנשי עירו נתפס על אנשי עירו, וכל מי שיש בידו למחות בבני ביתו נתפס על וכו',

והוא מה שפרט הכתוב כאן ואמר "ראשיכם" וגוי' שכל אחד יתחייב כפי מה שיש בידו, ראשיכם הם הגדולים שבכולן שיכולין למחות בכל ישראל, אלו יתחייבו על הכל, שבטיכם, כל שבט ושבט יתחייב

על שבטו, זקניכם ושוטריכם, כל זקן יתחייב על משפחתו, כל איש ישראל, הם ההמון כל אחד יתחייב על בני ביתו, לזה הפסיק הכתוב כאן וסדר טפכם וגוי' בפני עצמם כי אלו אחרים נתפסים עליהם שהם

הרשומים בפסוק שלפניו כל אחד כפי מה שהוא, ואין הם נתפסים על אחרים, שהטף אינם בני דעה, והנשים כמו כן, הגרים גם כן אין להם להשתרר על ישראל, וכמו שדרשו ז"ל (יבמות מ"ה): בפסוק (לעיל י"ז

ט"ו) שום תשים עליך וגוי' כל משימות שאתה שם עליך לא יהיה אלא מקרב אחיך ולא גרים, אבל ישראל חיבין עליהם כאומרם ז"ל (נדה י"ג) קשים גרים לישראל כספחת ופירושוהו לפי שאינם מלמדים

אותם ככל הצורך, הא למדת שנתפסים עליהם. עד כאן לשונו.

(המשך בגליון הבא אי"ה)

מפעל עולמי להצלת הדת